

University of Groningen

De plannen van het kabinet Rutte III met de (ondernemings)belastingen

Bouwman, Jan

Published in:
Onderneming en Financiering

DOI:
[10.5553/OenF/157012472018026001004](https://doi.org/10.5553/OenF/157012472018026001004)

IMPORTANT NOTE: You are advised to consult the publisher's version (publisher's PDF) if you wish to cite from it. Please check the document version below.

Document Version
Publisher's PDF, also known as Version of record

Publication date:
2018

[Link to publication in University of Groningen/UMCG research database](#)

Citation for published version (APA):

Bouwman, J. (2018). De plannen van het kabinet Rutte III met de (ondernemings)belastingen. *Onderneming en Financiering*, 2018(1), 40-55. <https://doi.org/10.5553/OenF/157012472018026001004>

Copyright

Other than for strictly personal use, it is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

The publication may also be distributed here under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license. More information can be found on the University of Groningen website: <https://www.rug.nl/library/open-access/self-archiving-pure/taverne-amendment>.

Take-down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Downloaded from the University of Groningen/UMCG research database (Pure): <http://www.rug.nl/research/portal>. For technical reasons the number of authors shown on this cover page is limited to 10 maximum.

De plannen van het kabinet-Rutte III met de (ondernemings)belastingen

J.N. Bouwman

1 Inleiding

In het regeerakkoord van het kabinet-Rutte III – ‘Vertrouwen in de toekomst’ – is een ambitieus pakket fiscale maatregelen opgenomen. De nieuw aangetreden regering neemt zich voor het belastingstelsel te hervormen. In het regeerakkoord worden aan die hervorming de volgende doelen gekoppeld:

‘Verschillen in fiscale behandeling worden verkleind, (meer) werken wordt lonender, vervuiling krijgt een hogere prijs, belastingontwijking wordt aangepakt en het fiscaal vestigingsklimaat wordt verbeterd voor die bedrijven die hier ook daadwerkelijk economische activiteiten en banen opleveren.’¹

Voor een niet onbelangrijk deel beoogt het kabinet deze doelen te realiseren door maatregelen in de sfeer van de ondernemingsbelastingen. Dat wil zeggen door wijzigingen in de sfeer van de vennootschaps-, dividend- en inkomstenbelasting en door de introductie van een bronheffing op rente en royalty’s die worden uitgekeerd aan gerechtigden in *low tax jurisdictions*. Hierna zullen de hiervoor genoemde wijzigingen worden besproken.

2 Vennootschapsbelasting

2.1 Inleiding

De wijzigingen die het kabinet-Rutte III op het terrein van de vennootschapsbelasting voornemens is door te voeren, betreffen niet alleen lastenverlichting, maar omvatten ook maatregelen die de belastingdruk verhogen.

2.2 Verlaging van het tarief

In het regeerakkoord wordt voorgesteld het tarief van de vennootschapsbelasting in stappen te verlagen. Het tarief geeft voor de regeerperiode van het kabinet het volgende beeld:

1 Regeerakkoord, p. 35. Zie www.kabinetsformatie2017.nl/binaries/kabinetsformatie/documenten/publicaties/2017/10/10/regeerakkoord-vertrouwen-in-de-toekomst/Regeerakkoord+2017-2021.pdf.

Jaar	2017/2018	2019	2020	2021
Tarieven	20/25%	19/24%	17,5/22,5%	16/21%

Het laagste tarief geldt telkens voor de eerste € 200.000 van de te belasten jaar-winst. Het hoogste tarief geldt voor het meerdere boven € 200.000.

In het regeerakkoord wordt de voorgestelde tariefsverlaging met een verwijzing naar het vestigingsklimaat gemotiveerd: ‘Wij willen dat Nederland een land is waar het voor ondernemingen aantrekkelijk is om zich te vestigen en van waaruit Nederlandse bedrijven handel kunnen drijven over de hele wereld. Daar profiteert Nederland van, want deze bedrijven voegen werkgelegenheid, innovatie en kracht toe aan onze economie’.²

Bovendien wordt verwezen naar de ontwikkelingen ‘in de landen om ons heen’.³ Het laatste is vermoedelijk een stille hint naar de tariefsverlaging die bijvoorbeeld in Groot-Brittannië is aangekondigd en het tarief dat in Ierland al geruime tijd van toepassing is.⁴

Tegen deze constatering lijkt weinig in te brengen. Zo wordt in het Rapport werkgroep Fiscaliteit ten behoeve van de Studiegroep Duurzame Groei⁵ – mede op basis van elders verricht onderzoek – geconstateerd dat belastingen op winst een relatief groot verstoring effect hebben op de economische groei en daarmee de werkgelegenheid nadelig beïnvloeden. Lage(re) vennootschapsbelastingtarieven hebben dus een positief effect voor die groei en de werkgelegenheid. In dit verband is het verder het vermelden waard dat multinationale ondernemingen bij hun investeringskeuzes een shortlist hanteren, waarbij een aantrekkelijk vennootschapsbelastingtarief een van de factoren is om als land op deze lijst te komen. Met andere woorden: hoe hoger het tarief, hoe kleiner de kans dat een land de lijst haalt. Het bewaken van het vennootschapsbelastingtarief is voor Nederland dan ook van belang, omdat buitenlandse investeerders een flink deel van de Nederlandse werkgelegenheid voor hun rekening nemen.⁶

Tarieven, in de zin zoals ze tot nu toe zijn besproken, zeggen overigens niet alles. Het zijn zogenoemde statutaire tarieven. Dat wil zeggen nominale tarieven die in de wetgeving van een land zijn vastgelegd. De feitelijke belastingdruk kan bij een vergelijking tussen landen anders uitpakken, omdat landen een verschillende

2 Regeerakkoord, p. 35.

3 Regeerakkoord, p. 36.

4 Het Ierse vennootschapsbelastingtarief bedraagt 12,5%.

5 Zie hoofdstuk 1 en 2 van het in de hoofdtekst vermelde rapport, dat te vinden is op www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2016/07/06/rapport-werkgroep-fiscaliteit.

6 Op p. 19 van het Rapport werkgroep Fiscaliteit ten behoeve van de Studiegroep Duurzame Groei wordt vermeld dat buitenlandse multinationals goed zijn voor 20% van de banen in het bedrijfsleven. Bovendien dragen zij voor 40% bij aan de omzet die wordt gegenereerd door het in Nederland aanwezige bedrijfsleven. Zie www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/fiscale-beleidsdocumenten/documenten/rapporten/2016/07/06/advies-studiegroep-duurzame-groei.

belastinggrondslag hanteren. Uit het Rapport werkgroep Fiscaliteit ten behoeve van de Studiegroep Duurzame Groei⁷ blijkt dat de feitelijke belastingdruk (het zogenoemde effectieve tarief) in Nederland niet veel afwijkt van het statutaire tarief. In andere Europese landen zijn deze verschillen soms groter, hetgeen uiteraard de vestigingsplaatskeuze kan beïnvloeden.⁸

Zoals hiervoor bleek, is een belangrijk motief voor de verlaging van het vennootschapsbelastingtarief Nederland internationaal als vestigingsland voor bedrijvigheid op de kaart te houden. In de praktijk betekent dit dat Nederland dus aantrekkelijk moet blijven voor grote bedrijven. In de media wordt vaak het beeld geschetst dat dit deel van het bedrijfsleven niet of nauwelijks winstbelasting betaalt. De vraag is of dit ook voor het in Nederland aanwezige deel van de grote bedrijven geldt. Als gekeken wordt in het Rapport werkgroep Fiscaliteit ten behoeve van de Studiegroep Duurzame Groei⁹ wordt dit beeld niet bevestigd. Het aandeel van de grote bedrijven in de opbrengst van de vennootschapsbelasting bedraagt namelijk circa 60%, terwijl de rest van de vennootschapsbelastingopbrengst voor rekening van het MKB komt. Bovendien is de opbrengst van de vennootschapsbelasting door het economisch herstel van de laatste jaren sterk gestegen (van een kleine € 13 miljard in 2010¹⁰ naar ongeveer € 21 miljard in 2017¹¹). Uiteraard zeggen deze cijfers niet alles: ze zijn uiteindelijk afgeleid uit de belastbare winst die in Nederland moet worden gerapporteerd. De wereldwijde belastingdruk van een groot bedrijf kan dus niet op basis van deze cijfers worden bepaald.

Ten slotte. Het verlagen van het vennootschapsbelastingtarief gaat op jaarbasis structureel € 3,3 miljard kosten. Zoals hierna zal blijken, is dit echter maar het halve verhaal. De tariefsverlaging wordt namelijk voor een belangrijk deel door het aan de vennootschapsbelasting onderworpen bedrijfsleven zelf betaald. De in verband daarmee te treffen maatregelen zullen hierna in deze paragraaf worden besproken. Bovendien wordt ook de belasting van box 2 van de inkomstenbelasting verhoogd. Deze treft aandeelhouders met een belang van 5% of meer in een bv of nv. Deze maatregel wordt besproken in paragraaf 4.3.

2.3 Invoering van een renteaftrekbepkering

Een van de bronnen waaruit de tariefsverlaging van de vennootschapsbelasting moet worden gefinancierd, is de invoering per 2019 van een algemene renteaftrekbepkering in deze belasting.¹² Tot nog toe geldt als hoofdregel in de vennootschapsbelasting dat rente – de vergoeding over vreemd vermogen – bij de berekening van de winst in mindering mag worden gebracht. Daarop bestaat wel een aantal uitzonderingen, maar die zijn van toepassing in specifiek omschreven situ-

7 Zie p. 16 van het rapport.

8 Zie p. 15 en 16 van het rapport.

9 Zie p. 17 van het rapport.

10 Miljoenennota 2012, zoals weergegeven in Vakstudie Nieuws 2011/46.3, p. 24.

11 Miljoenennota 2018, zoals weergegeven in Vakstudie Nieuws 2017/45.3, p. 14.

12 De opbrengst wordt geraamd op € 1347 miljoen.

aties. Bijvoorbeeld in geval van dreigende winstdrainage¹³ en bij grote overnames.¹⁴ De nieuwe renteaftrekbeperking, de zogenoemde earningsstrippingmaatregel, breekt vanwege haar algemene karakter dus in op het huidige systeem van aftrekbeperkingen.

Naar het zich nu laat aanzien, krijgt de earningsstrippingmaatregel de vorm van een formule waarbij het positieve verschil tussen de betaalde en ontvangen rente¹⁵ niet in aftrek komt, voor zover dit verschil meer dan 30% bedraagt van de EBITDA van de betrokken belastingplichtige. De term EBITDA staat voor 'earnings before interest, taxes, depreciation and amortization', hetgeen neerkomt op de winst zonder rekening te houden met rente, vennootschapsbelasting en afschrijvingen. Het effect van de formule kan met een voorbeeld worden geïllustreerd:

Voorbeeld

Bv X betaalt in het lopende jaar € 19 miljoen rente en ontvangt in dit jaar € 5 miljoen rente (aangenomen wordt dat deze bedragen in principe de belaste winst van bv X beïnvloeden). De afschrijvingen bedragen in het lopende jaar € 4 miljoen, terwijl de (netto)winst waarbij al rekening is gehouden met deze bedragen € 7 miljoen is.

Het positieve verschil tussen de betaalde en ontvangen rente bedraagt € 14 miljoen. De EBITDA is op basis van de hiervoor vermelde gegevens: € 25 miljoen (de winst (€ 7 miljoen) + het positieve saldo van betaalde en ontvangen rente (€ 14 miljoen) + de afschrijvingen (€ 4 miljoen)). Het positieve verschil tussen betaalde en ontvangen rente komt nu voor 30% van € 25 miljoen, is € 7,5 miljoen, in aftrek. De rest, een bedrag van € 6,5 miljoen, komt niet in aftrek. De te belasten winst wordt nu vastgesteld op € 13,5 miljoen (dat is € 7 miljoen + € 6,5 miljoen (het bedrag van de niet-aftrekbare rente)).

De earningsstrippingmaatregel zal een drempel kennen van € 1 miljoen. Dat wil zeggen: het positieve verschil tussen de betaalde en ontvangen rente zal altijd tot een bedrag van € 1 miljoen geheel aftrekbaar zijn, ook al wordt daarmee de 30%-grens overschreden. Door de drempel worden 'kleine' belastingplichtigen ontzien. Daarnaast geldt (vermoedelijk) dat de earningsstrippingmaatregel alleen van toepassing is indien de belastingplichtige onderdeel is van een groep.¹⁶ Een ander kenmerk van de maatregel is dat er geen bedrijfstakken worden uitgezonderd. Ook het bankwezen en de verzekeraars krijgen dus met de maatregel te maken,

13 Art. 10a Wet VPB 1969. Winstdrainage is aan de orde indien een constructie wordt gecreëerd met als doorslaggevend motief het besparen van belasting, terwijl de constructie strijdig is met doel en strekking van de wet. Dit kan bijvoorbeeld aan de orde zijn als een Nederlandse dochter een winstuitkering doet aan haar in een laagbelastende jurisdictie gevestigde moeder vennootschap, terwijl zij vervolgens het uitgekeerde bedrag weer rentedragend terugleent van haar moeder om haar bedrijfsactiviteiten te kunnen blijven financieren.

14 Art. 13l en 15ad Wet VPB 1969.

15 Een positief verschil betekent dat er meer rente wordt betaald dan ontvangen.

16 Het begrip zal dan waarschijnlijk moeten worden begrepen in de zin van een groep als bedoeld in art. 2:24b BW.

waarbij in het regeerakkoord echter wordt aangetekend dat banken – en naar ik veronderstel ook verzekeraars – doorgaans per saldo rente ontvangen en daarom niet door de earningsstrippingmaatregel zullen worden geraakt.¹⁷

De invoering van een earningsstrippingmaatregel komt overigens niet onverwacht. Op basis van de Europese richtlijn tegen belastingontwijking¹⁸ was Nederland al gehouden om uiterlijk per 1 januari 2019 tot de invoering van een earningsstrippingmaatregel over te gaan. Deze richtlijn beoogt belastingontwijking binnen multinationaal actieve ondernemingen tegen te gaan en bevat in art. 4 een maatregel tegen earningsstripping. De in het regeerakkoord opgenomen earningsstrippingmaatregel is dan ook gemodelleerd naar dit artikel. Van een complete kopie is echter geen sprake. De maatregel die in het regeerakkoord is opgenomen, is namelijk restrictiever voor belastingplichtigen dan de earningsstrippingmaatregel uit de richtlijn. Zo biedt art. 4 van de richtlijn de lidstaten de mogelijkheid om een zogenoemde groepsescape toe te voegen aan de earningsstrippingmaatregel. Deze kan – bij invoering in de wetgeving van een lidstaat – door een belastingplichtige in die lidstaat worden ingeroepen als deze wordt geconfronteerd met een aftrekbeperking op basis van de earningsstrippingmaatregel en is grof geformuleerd van toepassing voor zover blijkt dat de belastingplichtige relatief gesproken niet met meer vreemd vermogen is gefinancierd dan de groep als geheel waartoe de belastingplichtige behoort. Deze escape, die een versoepeling van de earningsstrippingmaatregel (voor belastingplichtigen) inhoudt, wordt in Nederland dus niet ingevoerd. Daarvoor gelden vermoedelijk budgettaire redenen en daarnaast de wens om de behandeling van eigen en vreemd vermogen in de vennootschapsbelasting meer naar elkaar toe te buigen, dat wil zeggen rente in meer gevallen, evenals bij dividend steeds het geval is, van aftrek uit te sluiten.

Voor de nieuwe regeringspartners was de invoering van de earningsstrippingmaatregel dus min of meer een gegeven. Wat daarbij, zoals hiervoor bleek, opvalt, is dat zij er op een aantal punten voor hebben gekozen om een strengere variant van de maatregel in te voeren dan op grond van de richtlijn nodig is. De vraag is of dit wenselijk is. Het Nederlandse vestigingsklimaat zal er in ieder geval niet door verbeteren. Daarbij komt dat zowel art. 4 van de richtlijn als de maatregel uit het regeerakkoord de mogelijkheid van een ‘zware’ dubbele heffing in zich bergt. Immers, de rente die bij de debiteur niet aftrekbaar is, zal in de regel toch worden belast bij de crediteur. In de gevallen waarin de winstbelastingpercentages voor debiteur en crediteur niet veel van elkaar afwijken, of de crediteur zwaar-

17 Regeerakkoord, p. 67, N147.

18 Richtlijn (EU) 2016/1164 van 12 juli 2016. De zogenoemde ATAD (Anti Tax Avoidance Directive). De richtlijn is voor een groot deel gebaseerd op de actiepunten die in OESO-verband tegen belastingontwijking zijn geformuleerd. Zie de vijftien rapporten van de OESO die in 2015 zijn verschenen met betrekking tot Base Erosion and Profit Shifting (BEPS). De earningsstrippingmaatregel valt in dit verband terug te voeren op het rapport ‘Limiting base erosion involving interest deductions and other financial payments’, actiepunt 4. In 2016 is een update van dit rapport verschenen. Zie www.oecd.org/tax/beps/limiting-base-erosion-involving-interest-deductions-and-other-financial-payments-action-4-2016-update-9789264268333-en.htm.

der wordt belast dan de debiteur, rijst de vraag of er een voldoende rechtvaardigingsgrond is voor een aftrekbeperking bij de debiteur. Wat mij betreft is die rechtvaardiging er niet en zou er evenals bij deelnemingsdividend het geval is¹⁹ een maatregel moeten worden getroffen die dubbele heffing in de hiervoor genoemde gevallen vermijdt. Naar ik meen volstaat het opnemen van een regel die de debiteur de mogelijkheid biedt om in een jaar niet-aftrekbare rente in een beperkt aantal volgende jaren alsnog onder voorwaarden in aftrek te brengen, zoals opgenomen in de richtlijn en in een consultatiedocument²⁰ dat nog door het kabinet-Rutte II is gepresenteerd, in dit verband niet. Deze tegemoetkoming vormt immers geen garantie dat dubbele heffing systematisch is uitgesloten.

Ten slotte. Er is voor belastingplichtigen toch een lichtpuntje. Uit het regeerakkoord mag worden afgeleid dat twee renteaftrekbeperkingen die kunnen optreden bij grote overnames bij invoering van de earningsstrippingmaatregel zullen worden geschrapt. Het betreft naar mag worden aangenomen art. 13l en 15ad van de Wet op de vennootschapsbelasting 1969 (Wet VPB 1969).²¹ De eerdergenoemde bepaling tegen renteaftrek bij winstdrainage blijft overigens wel van toepassing. Het verdwijnen van art. 13l en 15ad Wet VPB 1969 is een verbetering. De betrokken artikelen zijn op onderdelen lastig toe te passen en overlappen deels. Bovendien overlappen zij met de earningsstrippingmaatregel.

2.4 Minimumkapitaalregel banken en verzekeraars

Zoals hiervoor vermeld, gaat het regeerakkoord ervan uit dat banken en verzekeraars niet zullen worden getroffen door de earningsstrippingmaatregel. Om het aankweken van eigen vermogen bij banken en verzekeraars te bevorderen wordt daarom in het regeerakkoord voor deze bedrijfstakken voorgesteld de renteaftrek over vreemd vermogen in de vennootschapsbelasting boven 92% van het commerciële balanstotaal van individuele banken en verzekeraars te beperken.²² Hoe dit precies in zijn werk zal gaan, is nog niet bekend. Voor banken komt deze maatregel, die leidt tot een lastenverzwaring, boven op de bankenbelasting en uiteraard de vennootschapsbelasting die zij (nu al) verschuldigd zijn.

Evenals bij de bankenbelasting²³ geldt ook voor deze maatregel dat zij in eerste aanleg niet zal bijdragen aan het versterken van het eigen vermogen van de banken. Als dat effect al optreedt, zal dat pas na verloop van tijd zijn en zal het vermoedelijk onzeker zijn of het toe te rekenen valt aan de nu voorgestelde maatregel. Daarnaast lijkt de maatregel net als bij de invoering van de bankenbelasting (mede) te worden gerechtvaardigd door de steun die banken tijdens de crisis hebben genoten van de overheid. Of dat een sterk argument is, moet worden afgezet

19 Deelnemingsdividend is bij de ontvanger, de aandeelhouder/moedermaatschappij, op basis van art. 13 Wet VPB 1969 doorgaans vrijgesteld.

20 Consultatiedocument Implementatie ATAD1 (gepubliceerd op 10 juli 2017; de consultatie is gesloten op 21 augustus 2017). In het bijzonder de tekst van een nieuw in te voeren art. 15b lid 8 Wet VPB 1969.

21 Zie noot 14.

22 Regeerakkoord, p. 35 en 67, N147.

23 Wet bankenbelasting (wet van 12 juli 2012, Stb. 2012, 325).

tegen het feit dat een groot bedrag van de verleende steun weer is terugbetaald. In dat licht lijkt dit argument dus niet sterk. Overigens moet de maatregel € 291 miljoen opleveren.

2.5 Versobering van de verliescompensatiemogelijkheden

Een andere bron waaruit de tariefsverlaging van de vennootschapsbelasting moet worden gefinancierd, is de versobering van de verliescompensatiemogelijkheden in die belasting. De versobering zal de vorm aannemen van het verkorten van de periode waarbinnen een verlies in toekomstige jaren kan worden verrekend (carry forward). Op dit moment kan de carry forward plaatsvinden door verrekening gedurende negen jaren volgend op het jaar waarin het verlies is geleden. Die periode zal worden bekort tot zes jaren. De mogelijkheid om het verlies van een jaar te verrekenen in het jaar dat voorafgaat aan het verliesjaar blijft bestaan (carry back). Gegeven de aard van de verliesverrekening en de voorgenomen invoeringsdatum zal de opbrengst die met deze maatregel kan worden behaald pas voor het eerst worden gerealiseerd in 2028, omdat dan het effect van het verkorten van de carry-forwardperiode voor het eerst merkbaar wordt.²⁴

Principieel gesproken is deze maatregel in strijd met het totaalwinstbeginsel, dat aan de vennootschapsbelasting ten grondslag ligt. Een belastingplichtige behoort op grond van dit beginsel alleen te worden belast voor de winst die hij per saldo tijdens zijn belastingplicht heeft behaald. Met de beperking van de verliesverrekening, zoals die nu bestaat en zoals die voor de toekomst wordt voorgesteld, wordt dus een inbreuk gemaakt op dit uitgangspunt. Historisch gezien is een versobering van de verliesverrekening niet uniek. Bij de invoering van de Wet werken aan winst in 2007²⁵ werd een vergelijkbare versobering doorgevoerd, ook als wisselgeld voor een tariefsverlaging. Het is overigens de vraag of de verkorting van de verliesverrekeningsperiode in de vennootschapsbelasting ook zal leiden tot eenzelfde verkorting in box 2 van de Wet IB 2001 voor de aanmerkelijk-belangaandeelhouder.²⁶ De verliesverrekeningstermijnen van box 2 en de Wet VPB 1969 komen tot nog toe overeen, hetgeen logisch is omdat de heffing van box 2 als een aanvulling op de vennootschapsbelasting kan worden gezien.

2.6 Beperking afschrijving gebouwen in eigen gebruik

De volgende bron waaruit de tariefsverlaging van de vennootschapsbelasting wordt bekostigd, is het beperken van de afschrijvingen op gebouwen in eigen gebruik. Anders dan nu zullen gebouwen in eigen gebruik voor de vennootschapsbelasting met ingang van 2019 niet verder kunnen worden afgeschreven dan tot

24 De opbrengst wordt dan geraamd op € 891 miljoen; zie Regeerakkoord, p. 67. Omdat het effect van de maatregel voor het eerst merkbaar is in 2028, betekent dit dat de nieuwe verrekeningstermijn zal worden ingevoerd met ingang van 2021. Voor de verliezen die eerder dan 2021 zijn geleden, is onzeker of de verliesverrekeningstermijn met ingang van 2021 ook zal worden beperkt tot zes jaren.

25 Wet werken aan winst (wet van 30 november 2006, Stb. 2006, 631).

26 Een aanmerkelijkbelanghouder is een aandeelhouder met een belang van ten minste 5% in een nv of bv.

op 100% van de WOZ-waarde.²⁷ Tot nog toe kan tot op 50% van de WOZ-waarde worden afgeschreven. Deze maatregel, die € 194 miljoen moet opleveren, leidt vooral tot een lastenverzwaring bij die belastingplichtigen die voor de uitoefening van hun bedrijf meer dan gemiddeld zijn aangewezen op het gebruik van gebouwen. Deze maatregel treft dus vooral belastingplichtigen die duidelijk zichtbaar aanwezig zijn in Nederland, zoals de industrie. Overigens, voor gebouwen die worden verhuurd, geldt nu al de regel dat afschrijvingen niet verder mogelijk zijn dan totdat 100% van de WOZ-waarde is bereikt. Deze regel blijft ook in de toekomst gelden.

2.7 Innovatiebox

Een volgende bron waaruit de tariefsverlaging in de vennootschapsbelasting wordt bekostigd, is de verhoging van het tarief van de innovatiebox. In de innovatiebox worden voordelen belast die voortspruiten uit innovatieve immateriële activa en waarvoor de belastingplichtige voldoet aan de eisen van afdeling 2.3 van de Wet VPB 1969. Het huidige tarief bedraagt 5% en zal met ingang van 2018 op 7% worden gebracht. Het parlement is inmiddels met deze verhoging akkoord.²⁸ De opbrengst wordt geraamd op € 113 miljoen.²⁹

2.8 Aanpassing beleggingsfiscale beleggingsinstellingen

De (mogelijke) afschaffing van de dividendbelasting zal ook tot een verandering leiden in het regime voor fiscale beleggingsinstellingen.³⁰ Belastingplichtigen die aan dit regime zijn onderworpen, worden belast naar een tarief van 0%, mits zij hun lopende winst jaarlijks uitkeren aan hun aandeelhouders of participanten.³¹ Voor buitenlandse aandeelhouders betekent deze uitkeringsplicht dat zij worden onderworpen aan de dividendbelasting (tegen in beginsel een tarief van 15%). Feitelijk wordt daarmee bereikt dat de opbrengsten van Nederlands vastgoed dat indirect in buitenlandse handen is toch nog in Nederland wordt belast. Door de voorgenomen afschaffing van de dividendbelasting vervalt deze heffing en vloeien de opbrengsten uit Nederlands vastgoed van een beleggingsinstelling die geheel of gedeeltelijk in buitenlandse handen is (deels) onbelast weg uit Nederland. Om dit te voorkomen zullen fiscale beleggingsinstellingen bij afschaffing van de dividendbelasting niet langer kunnen beleggen in vastgoed. Indirect, dat is door middel van een dochtermaatschappij, kan dat nog wel, mits deze dochter maar daadwerkelijk is onderworpen aan vennootschapsbelasting. De in het regeerakkoord gekozen maatregel – het uitsluiten van vastgoed van het regime van de fiscale beleggingsinstelling – leidt op twee manieren tot een lastenverzwa-

27 Voor de goede orde: de fiscale verkrijgingsprijs van een gebouw kan boven de WOZ-waarde liggen.

28 Zie het verslag van de beraadslagingen van de Eerste Kamer van 19 december 2017.

29 Regeerakkoord, p. 67.

30 Art. 28 Wet VPB 1969.

31 Een fiscale beleggingsinstelling kan ook de vorm hebben van een zogenoemd fonds voor gemene rekening (een samenwerkingsverband met verhandelbare participatiebewijzen). De deelnemers aan een dergelijk fonds worden participanten of participatiebewijshouders genoemd.

ring. Allereerst is er sprake van een tariefsverhoging van 15% naar 21%.³² Bovendien werkt de maatregel ook door naar beleggingsinstellingen die binnenlands belaste of (van inkomsten- of vennootschapsbelasting) vrijgestelde aandeelhouders of participanten (bijvoorbeeld pensioenfondsen) hebben. Voor deze aandeelhouders leidt de maatregel tot een belastingverzwaring met 21% van de winst die met vastgoed wordt behaald.³³ Het lijkt aannemelijk dat laatstbedoelde beleggingsinstellingen zullen aandringen op een aanpassing van de maatregel, zodat deze alleen de hiervoor bedoelde buitenlandse aandeelhouders treft. Voor de regering ligt dit waarschijnlijk lastig omdat een maatregel die zich alleen tegen buitenlandse aandeelhouders of participanten richt vermoedelijk in strijd zal zijn met het Europees recht.

3 Dividendbelasting en bronheffing op rente en royalty's

3.1 Inleiding

In het regeerakkoord is enerzijds vastgelegd dat de dividendbelasting zal worden afgeschaft en anderzijds dat er een 'nieuwe' bronheffing op dividend komt in misbruiksituaties en als er dividend wordt uitgekeerd naar een *low tax jurisdiction*. Daarnaast is aangekondigd dat er een bronheffing wordt ingevoerd op rente en royalty's die worden betaald aan inwoners van *low tax jurisdictions*.

3.2 Afschaffing dividendbelasting

De afschaffing van de dividendbelasting gaat de schatkist € 1,4 miljard kosten en heeft in de media en het parlement tot nogal wat commentaar geleid. Praktisch gesproken heeft de maatregel vooral betekenis als de dividendgerechtigde niet in Nederland woonachtig of gevestigd is. Voor een binnenlandse ontvanger zal doorgaans namelijk gelden dat ingehouden (Nederlandse) dividendbelasting een voorheffing vormt op de inkomsten- of vennootschapsbelasting, dat wil zeggen verrekenbaar is met deze belastingen. Afschaffing betekent dus dat deze verrekening in de toekomst achterwege blijft en dat de binnenlandse dividendgerechtigde de niet meer geheven dividendbelasting gaat betalen in de vorm van extra inkomsten- of vennootschapsbelasting. Per saldo verandert zijn belastingdruk niet.

Voor de buitenlandse dividendontvanger kan dit dus anders liggen. Daarbij moet worden gedacht aan situaties waarin de buitenlandse dividendgerechtigde niet in staat is de ten laste van hem ingehouden Nederlandse dividendbelasting (volledig) te verrekenen met door hem verschuldigde buitenlandse inkomsten- of winstbelasting, terwijl hij evenmin (volledig) recht heeft op teruggaaf of vrijstel-

32 Het vermoedelijke tarief van de vennootschapsbelasting na afschaffing van de dividendbelasting.

33 De dividendbelasting die nu (in principe) ten laste van deze aandeelhouders of participanten wordt geheven, wordt (nu) in de regel verrekend met inkomsten- of vennootschapsbelasting dan wel teruggegeven of bij voorbaat niet geheven. Het effect daarvan is dat de dividendbelasting nu geen zelfstandige last is voor deze aandeelhouders en participanten.

ling van dividendbelasting.³⁴ De hier bedoelde dividendgerechtigden zullen profiteren van de afschaffing van de dividendbelasting. In een brief van de staatssecretaris van Financiën van 14 november 2017³⁵ is een niet-uitputtend overzicht gegeven om wie het gaat. Het betreft buitenlandse dividendgerechtigden met portfoliobelangen in Nederlandse aandelenvennootschappen³⁶ en buitenlandse beleggingsfondsen, pensioenfondsen en liefdadigheidsinstellingen die belangen houden in Nederlandse aandelenvennootschappen. In al deze gevallen geldt dat de dividendbelasting geheel of gedeeltelijk – anders dan in binnenlandse verhoudingen – nu een last is die voor de buitenlandse belegger een reden kan zijn om niet in Nederlandse aandelen te beleggen.

Afschaffing van de dividendbelasting zal echter niet voor alle buitenlandse aandeelhouders van Nederlandse vennootschappen leiden tot lastenverlichting. Voor zover buitenlandse aandeelhouders de ingehouden Nederlandse dividendbelasting wel kunnen verrekenen, zullen zij geen baat hebben bij de maatregel.³⁷ In dat geval profiteert de overheid van het land waar de dividendgerechtigde woont of gevestigd is van het afschaffen van de Nederlandse dividendbelasting. Omdat niet langer Nederlandse dividendbelasting hoeft te worden verrekend, kan de betrokken buitenlandse overheid – net als de Nederlandse overheid bij de binnenlandse dividendgerechtigde in Nederland – meer inkomsten- of winstbelasting heffen.

Afschaffing van de dividendbelasting leidt evenmin tot lastenverlichting in de situatie waarin een buitenlandse dividendgerechtigde nu al op grond van een belastingverdrag of een regeling in de Wet op de dividendbelasting 1965 (Wet DB 1965) aanspraak kan maken op een vrijstelling. Dit betreft bijvoorbeeld de situatie waarin een buitenlandse moedermaatschappij een belang houdt in een Nederlandse dochtermaatschappij waarop de Europese Moeder-dochterrichtlijn van toepassing is. In dat geval geldt de zogenoemde inhoudingsvrijstelling van art. 4 Wet DB 1965 als de moeder is gevestigd in een EU- of EER-lidstaat. Bovendien betreft dit met ingang van 2018 ook niet-EU- en niet-EER-moeders met een belang van ten minste 5% in een Nederlandse dochter, indien de moeder is gevestigd in een land dat geen onderdeel is van de EU of de EER, terwijl Nederland met dit land wel een belastingverdrag heeft gesloten waarin een zogenoemd dividendartikel is opgenomen. Ook dan geldt de inhoudingsvrijstelling.³⁸

Zoals vermeld heeft het voornemen de dividendbelasting af te schaffen nogal wat (negatieve) reacties uitgelokt. Uiteraard is het uiteindelijk aan de politiek om te

34 Teruggaaf van dividendbelasting is aan de orde indien de dividendontvanger de ten laste van hem ingehouden Nederlandse dividendbelasting kan terugvragen bij de Nederlandse Belastingdienst. Reductie is aan de orde indien de dividendbelasting niet wordt ingehouden naar het standaardtarief van 15%, maar naar een lager tarief.

35 Nr. 2017-218133.

36 Portfoliobelangen zijn belangen kleiner dan 5%.

37 Verrekening is mogelijk indien het nationale recht van het betrokken buitenland daartoe de mogelijkheid biedt of als een belastingverdrag daartoe verplicht.

38 Art. 4 Wet DB 1965 is hiertoe met ingang van 2018 gewijzigd. In feite betreft deze aanpassing van de wet een gedeeltelijke afschaffing van de dividendbelasting. In de brief van 14 november 2017, nr. 2017-218133 wordt de jaarlijkse budgettaire derving van deze aanpassing op € 30 miljoen geraamd.

beslissen of een bepaalde uitgaaf of lastenverlaging moet worden doorgevoerd. Vanuit de fiscaliteit kan echter worden opgemerkt dat op de dividendbelasting wel wat valt aan te merken. Het is een heffing die het in zich heeft om buitenlandse dividendgerechtigden minder gunstig te behandelen dan binnenlandse. In grensoverschrijdende EU-situaties heeft dit tot procedures voor het Europese Hof van Justitie geleid, waarvan Nederland een aantal heeft verloren³⁹ en een aantal nog loopt,⁴⁰ waarvan de uitkomst voor Nederland onzeker is. Daarnaast leven we in Nederland niet op een eiland. Het lijkt erop dat Nederland bij het implementeren van diverse maatregelen die belastingontwijking door multinationale ondernemingen bestrijden verder gaat dan andere landen.⁴¹ Dit kan ook 'goedwillende' bedrijven afschrikken en het afschaffen van de dividendbelasting kan in dit verband het vestigingsklimaat weer wat verbeteren. Daar komt nog bij dat het Verenigd Koninkrijk, een belangrijke concurrent van Nederland, geen dividendbelasting kent⁴² en in het kader van de brexit heeft aangekondigd zijn belastingstelsel zo concurrerend mogelijk te willen maken. Ten slotte is het zo dat de dividendbelasting niet volledig verdwijnt. Voor een deel komt deze belasting weer terug in de vorm van een nieuwe bronheffing op dividend, die wordt verschuldigd in misbruiksituaties en bij uitkering van dividend aan dividendgerechtigden in *low tax jurisdictions*.

3.3 Bronheffing op dividend, rente en royalty's

Zoals vermeld zal er een nieuwe bronheffing op dividend worden ingevoerd in geval van misbruik en als dividend wordt uitgekeerd aan een dividendgerechtigde in een *low tax jurisdiction*.⁴³ Daarnaast zal ook voor rente en royalty's die worden uitgekeerd naar een *low tax jurisdiction* een bronheffing worden geïntroduceerd.⁴⁴ Naar ik veronderstel is het toepassen van de nieuwe bronheffing op dividenden in misbruiksituaties in de plannen opgenomen om te kunnen blijven voldoen aan onder meer de antimisbruikbepalingen van de Moeder-dochterrichtlijn. Ook in de huidige regelgeving is opgenomen dat bijvoorbeeld de hiervoor genoemde inhoudingsvrijstelling in de dividendbelasting niet van toepassing is in geval van misbruik.⁴⁵ In het regeerakkoord is niet nader aangegeven wanneer er sprake is van een *low tax jurisdiction*. In de zogenoemde Ombuigings- en intensiveringslijst 2017⁴⁶ wordt echter vermeld dat sprake is van een *low tax jurisdiction* indien de statutaire vennootschapsbelasting onder de 10% ligt in een land. Dit percentage

39 Bijv. HvJ EU 17 september 2015, C-10/14, C-14/14 en C-17/14.

40 Bijv. HR 3 maart 2017, 16/03954 en 16/03955, V-N 2017/5.14 en 5.15.

41 Zoals bij de invoering van het MLI (het multilateraal verdragsinstrument). Zie ook F. Pötgens, 'Nederland en het MLI: de spanning stijgt?', WFR 2017/150 en H. van den Hurk, 'Dividendbelasting, Bloodbath in paradise', WFR 2017/234.

42 Vgl. de minister van Financiën tijdens de Algemene Financiële Beschouwingen 2018 op 9 november 2017, Handelingen II 2017/18, 20, item 16, p. 53.

43 Regeerakkoord, p. 35 en 68, N154.

44 Regeerakkoord, p. 35 en 67, N151.

45 Zie art. 4 lid 3 Wet DB 1965.

46 Ombuigings- en intensiveringslijst, p. 46, punt 26. Zie ook www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2017/04/03/ombuigings-en-intensiveringslijst-2017.

zou dus een richtsnoer kunnen zijn bij het invullen van het begrip *low tax jurisdiction*.

Over de hoogte van de tarieven voor de nieuwe bronheffingen wordt in het regeerakkoord geen standpunt ingenomen. Er zou kunnen worden aangesloten bij het huidige tarief van de dividendbelasting van 15%. Opmerkelijk is dat in het regeerakkoord⁴⁷ geen opbrengst is ingeboekt voor de bronheffingen op rente en royalty's. Dat is vermoedelijk bewust gebeurd, omdat het voornaamste oogmerk van de bronheffing op rente en royalty's is een eind te maken 'aan de situatie dat firma's zich alleen op papier in Nederland vestigen om belastingvrij miljoenen te kunnen rondpompen'.⁴⁸ Indien dat lukt, zal er inderdaad geen opbrengst te vermelden vallen.

4 Inkomstenbelasting

4.1 Inleiding

In deze paragraaf wordt een aantal maatregelen besproken die worden genomen in de sfeer van de inkomstenbelasting.

4.2 Tariefswijziging box 1, aftrekposten en heffingskortingen

De meest in het oog lopende maatregel die in het regeerakkoord met betrekking tot de inkomstenbelasting wordt voorgesteld, is de aanpassing van het aantal tariefschijven in box 1 van vier nu naar twee in 2019.⁴⁹ Daarbij zal het tarief van de eerste schijf 36,93% bedragen, terwijl het tarief van de tweede schijf 49,5% zal zijn. De lengte van de eerste schijf zal worden vastgesteld op € 68.800. Dit bedrag zal, zoals de plannen nu zijn, gedurende de regeerperiode van het kabinet-Rutte III niet worden aangepast aan de inflatie.⁵⁰ Volgens het regeerakkoord kost de invoering van de nieuwe tariefstructuur structureel bijna € 6,5 miljard.⁵¹ Daar staat echter tegenover dat door de bevrozing van het eindbedrag van de eerste schijf de lasten vanaf 2019 weer stijgen naar ruim € 1,2 miljard in 2021. Een andere lastenverzwaring schuilt nog in het voornemen om het tarief waartegen aftrekposten in de sfeer van de inkomstenbelasting kunnen worden afgetrokken geleidelijk aan te verminderen naar het tarief dat geldt in de eerste schijf.⁵² Volgens het regeerakkoord zal dit voornemen ertoe leiden dat het aftrektarief in 2021 uitkomt op 43%. Dat wil zeggen: tegen elke euro die wordt afgetrokken, staat een belastingbesparing van (hoogstens) 43 cent. Na 2021 zal dit percentage dus verder worden verlaagd naar 36,93%.

Het effect van de tariefsverlaging, die ook doorwerkt naar de loonbelasting, zal vooral gunstig uitpakken voor middeninkomens. Deze inkomens worden nu geconfronteerd met een tarief van 36,55% tot € 19.982 en een tarief van 40,80%

47 Regeerakkoord, p. 67, het budgetair overzicht vermeld onder N.

48 Regeerakkoord, p. 35.

49 Regeerakkoord, p. 64, M111.

50 Regeerakkoord, p. 64, M112.

51 Regeerakkoord, p. 63.

52 Regeerakkoord, p. 35 en 64.

over de rest van hun inkomen (tot € 67.072). Het voorgestelde tarief van 36,93% moet dan inderdaad tot een merkbare lastenverlichting leiden. Overigens wordt ook via de heffingskortingen nog lastenverlichting toegekend. Deze komt vooral ten goede aan de lagere inkomens.⁵³ De regeling waardoor sommige heffingskortingen (de algemene heffingskorting en de arbeidskorting) afnemen naarmate het inkomen van de belastingplichtige toeneemt, blijft overigens in stand. Vooral de middeninkomens, maar ook de hogere inkomens blijven geconfronteerd worden met het feit dat een euro extra inkomen niet alleen leidt tot extra belasting volgens het schijventarief, maar dat deze euro ook een verlaging van de heffingskorting oplevert.⁵⁴ Aan het feit van de lastenverlichting voor deze inkomens doet dit echter maar beperkt iets af, omdat het verminderen van de heffingskorting ook nu al wordt toegepast.

4.3 Verhoging van het tarief van box 2 en mogelijke aanpassing van de gebruikelijkloonregeling

Zoals vermeld in paragraaf 2.2 zal het tarief van de vennootschapsbelasting de komende jaren worden verlaagd. Daar staat een verhoging van het tarief van box 2 in de inkomstenbelasting tegenover van 25% nu naar 27,3% in 2020 en 28,5% in 2021. Dat er sprake is van een verband, blijkt indien wordt bedacht dat box 2 het inkomen belast dat een aandeelhouder (met een belang van ten minste 5% in een bv of nv) geniet uit hoofde van zijn aandeelhouderschap. De in box 2 belaste winstuitkeringen en vervreemdingswinsten worden dus geput uit de winst die de betrokken bv of nv na aftrek van vennootschapsbelasting heeft behaald.

In het regeerakkoord⁵⁵ wordt opgemerkt dat de verhoging van het tarief tot doel heeft 'een sterke aanzuigende werking naar de BV te voorkomen en om een globaal evenwicht te houden'. Anders dan op basis van deze formulering kan worden verondersteld, betreft het geen afzonderlijke doelen, maar gaat het in feite om één kwestie, namelijk het tegengaan van een vergrote vlucht in de bv. Om dat te voorkomen moet het globaal evenwicht in stand blijven. Met globaal evenwicht wordt in dit verband bedoeld op het ongeveer gelijk zijn van de belastingdruk die een ondernemer/natuurlijk persoon in box 1 van de inkomstenbelasting ervaart en de belastingdruk die een ondernemer die onderneemt via een bv ervaart. Voor de eerste ondernemer bedraagt de inkomstenbelastingdruk in 2018 maximaal 44,68%, terwijl de tweede ondernemer wordt geconfronteerd met een maximale belastingdruk van vennootschaps- en inkomstenbelasting van 43,75%. Omdat de nieuwe regering de belastingdruk van ondernemers in box 1 maar zeer beperkt

53 Zie de Algemene Financiële Beschouwingen 2018 van 9 november 2017, Handelingen II 2017/18, 20, item 16, p. 21. Staatssecretaris Snel verklaart daar: 'Om ervoor te zorgen dat de lagere inkomens meer te besteden krijgen, gaat bijvoorbeeld de algemene heffingskorting omhoog met ongeveer € 350 in 2021.'

54 Het effect van de vermindering van de heffingskortingen houdt overigens op zodra de heffingskortingen geheel zijn weggekort.

55 Regeerakkoord, p. 36.

verlaagt,⁵⁶ moet ook de gecombineerde belastingdruk van vennootschaps- en inkomstenbelasting voor de ondernemer die via de bv onderneemt op peil blijven (na de verlaging van het tarief van de vennootschapsbelasting).

Het ophogen van het tarief van box 2 heeft dus als (beoogd) effect dat de tariefsverlaging van de vennootschapsbelasting voor de in deze box belaste aandeelhouders praktisch gesproken weer ongedaan wordt gemaakt.⁵⁷ Voor het MKB, dat onder de hier besproken heffingen valt, zal dit een teleurstelling zijn. De conclusie ligt dan ook voor de hand dat de tariefsverlaging in de vennootschapsbelasting vooral is bedoeld om het grote en internationaal opererende bedrijfsleven een plezier te doen. Die conclusie strookt met het hiervoor al aangehaalde streven van de regering om het Nederlandse vestigingsklimaat voor buitenlandse investeerders aantrekkelijker te maken.

Overigens is er nog wel een verschil tussen de in box 1 belaste ondernemer en de ondernemer die via een bv onderneemt. De laatste kan de belastingdruk voorlopig terugbrengen door geen dividend uit te keren of aandelen te verkopen. In het rapport van de commissie-Van Dijkhuizen⁵⁸ uit 2013, 'Naar een activerender belastingstelsel', was er ook aandacht voor dit punt. De commissie constateerde op basis van door haar gedaan onderzoek bij vennootschappen met één aandeelhouder/natuurlijk persoon dat ongeveer een kwart van de winst behaald door deze vennootschappen wordt uitgekeerd.⁵⁹ Driekwart wordt dus voorlopig niet uitgekeerd en in sommige gevallen kan het zo bereikte uitstel, bijvoorbeeld door de toepassing van bedrijfsopvolgingsfaciliteiten, nog geruime tijd duren. De commissie stelde daarom voor de aandeelhouders van box 2 jaarlijks een forfaitair minimumrendement te laten aangeven van 4% van het in hun vennootschappen aanwezige eigen vermogen (voor zover dat aan de door de aandeelhouder gehouden aandelen kan worden toegerekend). Dat voorstel heeft het destijds niet gehaald en is ook nu niet in de plannen opgenomen, ondanks het feit dat het regeerakkoord het behouden van het 'globaal evenwicht' hoog in het vaandel heeft staan. Een reden daarvoor kan zijn dat de opstellers van het regeerakkoord hebben bedacht dat de aangekondigde verhogingen van het tarief van box 2 voldoende aansporing zullen zijn voor het uitkeren van dividend door de aandeelhouders van deze box, zodat het introduceren van een forfaitair rendement voorlopig niet nodig is.

De aandeelhouders van box 2 van de inkomstenbelasting staan vaak in meerdere relaties tot de vennootschap waarin zij een belang hebben. Zo zijn ze behalve aandeelhouder in veel gevallen ook werknemer bij hun eigen vennootschap. Om te

56 Zie in dit verband de berekeningen van A.J. van Lint, Het MKB en de plannen van Rutte III, WFR 2017/225, p. 1408 en 1409. Deze berekeningen worden bevestigd in de bijlage bij de antwoorden op Kamervragen zoals opgenomen bij de Handelingen van de Tweede Kamer: zoek.officielebekendmakingen.nl/blg-825138.

57 De gecombineerde vennootschaps- en inkomstenbelastingdruk zal in 2021 43,52% (21% + 28,5% van (100 – 21)) bedragen. Zie ook de bijlage bij de antwoorden op Kamervragen zoals opgenomen bij de Handelingen van de Tweede Kamer: zoek.officielebekendmakingen.nl/blg-825138.

58 Vindplaats: www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2013/06/18/eindrapport-commissie-inkomstenbelasting. Het rapport draagt de dagtekening van 17 juni 2013.

59 Naar een activerender belastingstelsel, p. 35 en 36.

voorkomen dat ze in die hoedanigheid de heffing van loonbelasting en premies volksverzekering ontgaan door af te zien van loon of door genoeg te nemen met een onzakelijk laag loon, is in de loonbelasting een bijzondere regeling getroffen. Deze regeling bewerkstelligt dat fiscaal een loon in aanmerking wordt genomen dat ten minste 75% bedraagt van het loon dat in vergelijkbare gevallen zonder aandeelhouderschap gebruikelijk is. Op het percentage van 75% bestaat kritiek, omdat de betrokken aandeelhouders/werknemers door de marge van 25% nog steeds de gelegenheid hebben om hun loon lager vast te stellen dan vergelijkbare werknemers die geen aandeelhouders zijn.⁶⁰ In het regeerakkoord zijn nog geen concrete maatregelen genoemd op dit punt, maar er is wel een evaluatie van de regeling aangekondigd.

5 Overige fiscale maatregelen

In het regeerakkoord⁶¹ is nog een aantal andere fiscale maatregelen aangekondigd. Voor ondernemers zijn de maatregelen op milieugebied in dit verband nog van belang. Zo zal een CO₂-minimumprijs in de elektriciteitssector worden ingevoerd, vindt een verhoging van de energiebelasting plaats, komt er een hogere belasting op het storten en verbranden van afval en wordt de terugaafregeling voor taxi's afgeschaft. Ook wordt bezien of een heffing op lawaaiige en vervuillende vliegtuigen mogelijk is, dan wel of eventueel per 2021 een algemene vliegbelasting moet worden ingevoerd. Ten slotte vermeldt het regeerakkoord dat de opbrengst van deze lastenverzwaringen wordt teruggesluid in de vorm van lagere lasten voor burgers en bedrijven.

De laatste hier te noemen maatregel waarmee ook ondernemers te maken krijgen, is de verhoging van het lage btw-tarief van 6% naar 9%. Hoewel de ondernemer de last van de btw in principe niet draagt – de btw is immers een verbruiksbelasting die geacht wordt op consumenten te drukken –, moet hij wel zorg dragen voor de inning van deze belasting door het bedrag van zijn facturen met btw te verhogen. In het regeerakkoord is vastgelegd dat de tariefsverhoging met ingang van 2019 moet plaatsvinden. Maatschappelijk gezien lijkt dat geen eenvoudige operatie, maar voor het kabinet-Rutte III is het welslagen ervan budgettair van groot belang om de verlaging van de loon- en inkomstenbelasting te financieren.

6 Slot

Het kabinet Rutte-III heeft, zoals hiervoor is gebleken, een groot aantal plannen op het gebied van de fiscaliteit. Geheel de vrije hand heeft het kabinet daarbij niet. Mede door de discussie over belastingontwijking door multinationale ondernemingen en de (veronderstelde) Nederlandse betrokkenheid daarbij worden de belastingplannen van het kabinet voor een niet onbelangrijk deel beheerst door

⁶⁰ Naar een activerender belastingstelsel, p. 55.

⁶¹ Regeerakkoord, p. 36.

de druk op Nederland om deze problematiek aan te pakken. Illustratief is het hierna opgenomen citaat uit de parlementaire geschiedenis van het Belastingplan 2018:⁶²

‘De leden van de fractie van GroenLinks vragen wat prioriteit heeft voor het kabinet: het vestigingsklimaat van Nederland nog verder verbeteren of internationale belastingontwijking tegengaan? Het tegengaan van belastingontwijking en het aantrekkelijk houden van het Nederlandse vestigingsklimaat zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden en beide elementen hebben dan ook voor het kabinet prioriteit. Het kabinet wil, dit blijkt ook uit het regeerakkoord, aantrekkelijk blijven voor bedrijven die in Nederland reële activiteiten ontplooiën en reële werkgelegenheid creëren. Tegelijkertijd wil dit kabinet, zoals ook is opgenomen in het regeerakkoord, fiscale constructies bestrijden, of het nu gaat om “brievenbussen”, het inspelen op kwalificatieverschillen tussen landen of om het kunstmatig verschuiven van winsten. Het gaat hier om een totaalpakket. Het kabinet wil door de invoering van bronheffingen op dividend, rente en royalty’s naar low tax jurisdictions en in misbruiksituaties dat Nederland in internationale structuren niet meer als doorsluisland wordt opgezocht. Verder zal dit kabinet de anti-belastingontwijkingsrichtlijnen ATAD1 (...) en ATAD2 (...) implementeren.’

Uiteraard zijn aan belastingen politieke keuzes verbonden. Dat blijkt ook uit het hier opgenomen citaat. Mijn persoonlijke indruk is dat het kabinet daarbij – gegeven de omstandigheden waarin Nederland verkeert – in principe op het goede spoor zit. Op detailpunten kan het uiteraard anders, maar de richting is inderdaad het op elkaar laten aansluiten van de wensen die leven op het gebied van het tegengaan van belastingontwijking en het aantrekkelijk houden van het vestigingsklimaat. Eenzijdige aandacht voor alleen het eerste en verwaarlozing van het laatste zou wel eens een hoge prijs kunnen hebben, die de Nederlanders (uiteindelijk) niet zullen willen betalen.

62 Kamerstukken II 2017/18, 34785, 18, p. 24.